

Teksti ja kuvat
JOUNI SEPPÄNEN

UUSI ILONAIHE PUUTARHAAN

Hurmekämmekkä *Dactylorhiza purpurella*

Voimakkaan purppuranvärinen hurmekämmekkä *Dactylorhiza purpurella* kuuluu toukokämmeköiden *Dactylorhiza majalis* -ryhmään, jonka allotetraploidit kasvit ovat syntyneet *D. maculata* ja *D. incarnata* -linjoista. Joillakin tämän ryhmän kasveilla on geenimerkkejä, joita ei tavata niiden vanhemmilta ja siksi niitä pidetään vanhoina linjoina. Toisaalta joidenkin nuorina pidettyjen kasvien geenimerkit ovat lähellä nykypäivän linjoja tai sopivat hyvin kantavanhempiin. Ryhmän sukulaisuussuhteet ovat monimutkaisia ja osin selvittämättömiä.

Hurmekämmekkä on tetraploidi lajiristeymä, jonka kantavanhemmat ovat punakämmekkä *Dactylorhiza incarnata* ja kalkkimaariankämmekkä *D. fuchsii*. Hurmekämmekästä tunnetaan kaksi variaatiota, viherhurmekämmekkä *D. purpurella* var. *purpurella* ja täplähurmekämmekkä *D. purpurella* var. *cambrensis*.

Kuvaus

Hurmekämmekkää pidetään atlanttisena lajina, joka kasvaa pääasiassa Brittein saarilla. Sitä tavataan harvalukuisena Norjan rannikolla, Jyllannin luoteisrannikolla ja Fär-saarilla. Levinneisyyttä ei kuitenkaan tunneta tarkoin. Hurmekämmekkä on tanakka 10–40 sentin korkuinen, onttovartinen kasvi. Varren tyvellä on 4–8 lehteä, viherhurmekämmekällä vihreitä, täplähurmekämmekällä pyöreätäpläisiä. Täplähurmekämmekän kukintovarressa ja kukan sikiäimessä on pieniä ruskehtavia täpliä, viherhurmekämmekällä ei. Ylimmät varsilehdet ylettyvät useimmiten tiiviiseen kukintoon asti. Voimakkaan purppuranviolettien kukkien huuli on maljamainen ja heikosti kolmiliuskainen. Huulen kuviointi on yhtenäinen.

Kasvatus

Hurmekämmekkä istutetaan puutarhaan joko keväällä tai syksyllä. Ihanteellinen kasvupaikka on kosteahko, aurinkoinen tai puoli-varjainen. Hyvin vettä läpäisevän kasvualustan tulisi olla neutraali tai korkeintaan hieman hapan. Perennoille sopivaa multaa tulee keventää hiekalla tai soralla. Syvään liuskoittuneet juurimukulat talvehtivat puutarhassa, kun kasvualusta on riittävän läpäisevää. Liika märkyys talvella on tuhoisaa juurimukuloille. ■